

KÖNYVISMERTETÉS

A térdízületi diagnosztika képkalkotó stratégiája

Jürgen Maeurer. Thieme, Stuttgart, New York, 2006. ISBN 3-13-140561-9

A 212 oldal terjedelmű, nagy alakú könyvet eredetileg német nyelven adták ki, és óriási sikert aratott. A most megjelent angol formája hasonlóan nagy sikerre számíthat. A könyv a „Képkalkotó stratégiák” sorozatban a vállízületről írt elődjét követi.

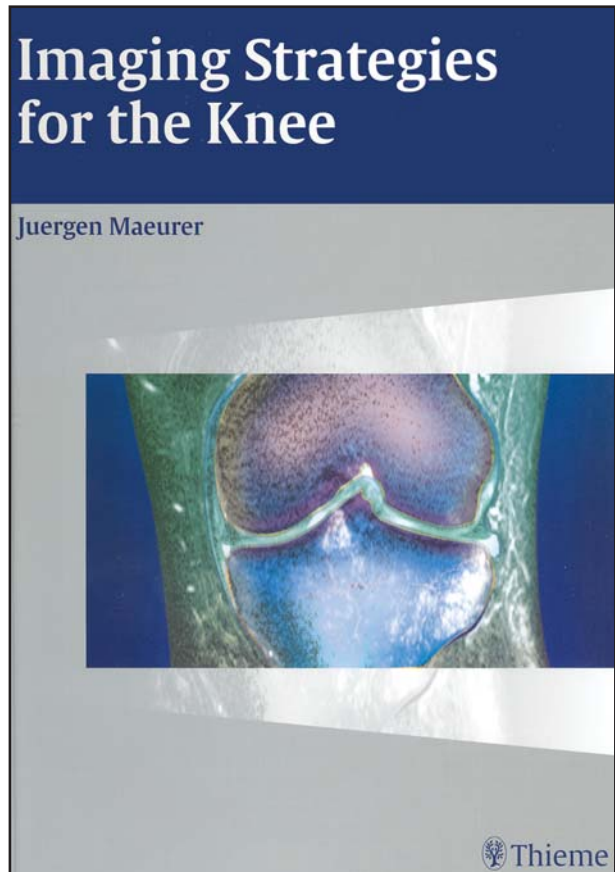
A nagyon jól rendszerezett 423 ábra mindegyike több képet is tartalmaz, így a könyv terjedelmének nagyobb része képanyag, kisebb részét a könnyen áttekinthető igen didaktikus, de rövid és tömör szöveges magyarázatok, valamint táblázatok teszik ki. A szokatlanul három oszlopra osztott szövegformátum jegyzet tömörségű, igen lényegre törő és jól áttekinthető. Jól elkülöníti a magyarázó jellegű szöveget a 2 oszlopos képanyagtól és képaláírásoktól. Egyetlen hiányérzetünk csupán a nagyon kevés ultrahang kép miatt támad, klinikai jelentőségéhez viszonyítva méltatlanul kevés, csupán öt helyen található ilyen illusztráció.

A részletes bemutatás előtt a szerzőkről kell annyit leírnunk, hogy Jürgen Maeurer Berlinben a Charite egyetemen professzor, és Frankfurtban vezeti a diagnosztikai centrumot. A társszerzők közül többen jól ismert barátaink, némelyikük a Magyar Radiológusok Társasága Sopronban angol nyelven megrendezett mozgásszervi blokkban tartott idén előadást: Franz Kainberger, Martin Breitenhofer, Joseph Kramer.

A tíz fejezet a hagyományos betegségcsoportok szerinti felosztásban a mindennapi gyakorlat igényeinek megfelelően tagolja a térdízületi betegségeket.

Az első fejezet különösen értékes, a funkcionális anatómiai megközelítés alapvető szemléleti kínál az olvasónak. A 14 oldal terjedelemben anatómiai készítmények fotói és MR képek gyönyörködtetik az olvasót. A testhelyzettől függő biomechanikai tényezőket és teherviseléssel kapcsolatos terhelési viszonyokat részletesen tárgyalja. Ezt követően a meniszkuszoknak a flexió, extenzió és rotáció mechanizmusában a mozgástatómányok szerint különböző aktív és passzív mozgásait, valamint a musculus popliteus funkciójának bonyolult együttműködését igen szemléletesen mutatja be.

A traumás eltéréseket bemutató 2. fejezet röntgen, CT, 3DCT és MRI felvételeket tartalmaz, és sajnálatos, hogy csak egy meniszkusz szakadás képviseli az ultrahang diagnosztikát. Ettől eltekintve a csontok és lágyrészek sérüléseinek részletes ismertetése nagyon demonstratív, és az MR szekvenciákkal bezárólag a teljesség igényével

készült. Amennyire jó a patella funkcionális megítélhetőségének alfejezete, annyira hiányzik a sérülési mechanizmusokból adódóan típusosan együtt előforduló sérülési mechanizmusok összefüggéseinek bemutatása. Nagyon értékes a szövődmények bemutatása, mint inaktivitási osteoporosis, posztraumás arthritis és arthrosis formák, fertőzések, álízület képződés, csontelhalás, myositis ossificans. Jelentőségüknek megfelelően szerepelnek a plica syndromák és a Hoffa szindrómák is.

A harmadik fejezet a degeneratív eltérésekkel foglalkozik. A primer arthrosis, a patelláris porcállomány degeneratív betegségeinek speciális szempontjai, és szekunder arthrosis, az infrapatelláris zsírállomány fibrózisa, a meniszkuszok degeneratív elváltozásai szerepelnek ebben a csokorban. A Baker ciszta és meniszkusz ciszta mellett a patello-femorális ízület ultrahang képen látható erózió lézió is bekerült a képanyagba.

A gyulladásoz terjedési betegségek fejezete klinikai fontosságának megfelelően terjedelmes, 35 oldalnyi. Az általános radiológusok számára is kulcsfontosságú sürgősségi diagnosztikai fontosságú szepikus arthritis az első kórkép. Itt az ultrahangkép nagyon hiányzik, a röntgen, izotóp, MRI ezt nem pótolja. Az osteomyelitis szokványos formái mellett a recurrens és multifokális osteomyelitis típusok, a Garré féle szklerotizáló forma is szépen dokumentált esetekkel kerültek be. A rheumatoid arthritis esetében van ugyan ultrahang kép, de itt feltétlenül hiányzik a power Doppler kép és jó lehetett volna folyadék histogram képet is betenni. A JIA juvenilis idiopathiás arthritis (korábban JCA volt a neve) esetében sajnos csak röntgen felvétel van a képanyagban, itt az MRI és a kontraszthalmazási jelenségek sajnálatosan kimaradtak. A seronegatív spondarthropathiák perifériás érintettségének bemutatása kiemeli a Reiter szindróma és bővebben az arthritis psoriatica eseteit. Nagyon szépen dokumentált a psoriaticus arthropathia, ahol, több remek röntgenfelvétel mellett közepes ultrahang és jó MRI képek is láthatók. Igen értékes rész foglalkozik a Lyme kór, SLE, PSS és polymyositis-dermatomyositis diagnosztikájával. A szöveges részben a fejezet végén kaptak helyet a radio-synovectomia, a sebészi synovectomia, az endo-protézis és arthodesis eljárások.

Az ötödik fejezetben a daganatok és daganatok utánzó eltérések találhatóak. Nagyszerű fejezet ez is, remek röntgen és MRI képekkel, igen gazdag és jól szerkesztett anyag. Sajnos ezek között egyetlen ultrahang kép sincs, és az izotóp képek is hiányoznak. Bekerülhetett volna a dinamikus MRI és jó lett volna, ha nem marad ki a PET-CT. Az igen sokféle és didaktikusan bemutatott primer és szekunder tumorok, rosszindulatú, potenciálisan rosszindulatú és jóindulatú daganatok, a tumort utánzó kórképek sokrétűsége dicséretes, de hiányzik sajnos a synoviális tumorok, mint ebben a régióban fontos PVNS, az osteoclastoma és az aneurizmás csont-ciszta esetében ennek szekunder formája.

A hatodik fejezet a metabolikus és endokrin betegségek izgalmas kérdéseivel foglalkozik. Az osteomalacia, szisztémás és regionális osteoporosis számos formája megtalálható. A hyperparathyreoidizmus primer és szekunder formái mellett olyan ritka, de fontos eltérések, mint az alumínium indukálta mineralizáció-gátlás és az amyloid depozíciós betegségek illetve a calcium pyrophosphate depozíciós betegség (álköszvény) is szerepelnek. Természetesen a köszvény és az acromegalia sem maradt ki. Bekerülhetett volna a DISH, a hydroxyapatit meszesedés, vagy az ebben a régióban előforduló ochronózis és haemochromatosis is.

Nagyszerű az ischaemiás betegségekkel foglalkozó hetedik fejezet. Az osteonecrosis, a csont infarktus, a az osteochondritis dissecans különböző formái és stádiumai részben rajzos ábrákkal is kiegészítve, kitűnő képanyaggal gyönyörködtetik az olvasót. Sajnos a CT arthrográfia csak a szöveges részben szerepel, képanyagban nem.

Igen értékes a nyolcadik fejezet, mely a haematológiai betegségekkel foglalkozik. A sarlósejtes anaemia, a thalassaemiák nálunk ritka, egyes országokban gyakoribb betegségek. A leukémia, haemofiliás arthropathia, plasmocytoma is számos képpel szerepelnek a fejezetben. Ebben a korban röntgen és MR képek vannak, CT képek sajnos nem szerepelnek.

Nem maradhat ki egy ilyen könyvből a neurogén osteoarthropathia témaköre. Sajnos ez a fejezet klinikai jelentőségéhez viszonyítva aránytalanul rövidre sikerült. Itt a képanyag minősége is sajnos elmarad a könyvben másutt jellemző igen magas színvonalról.

Igenyes és széles áttekintést nyújtó a gyermekradiológiai 10. fejezete. Az osszifikációs zavarok, fejlődési variációk, epiphyseális és metaphyseális dyplasiák, porcféjlesztési zavarok, és szerepel olyan ritka, de fontos eltérés is, mint a Gaucher kórra jellemző Erlenmeyer-deformitás. A traumás eltérések speciális gyermek-vonatkozásai, az epiphyseális eltérések speciális kérdései, a stress fraktura, a lágyrész traumák is részletes bemutatásra kerülnek. A patella diszlokáció jelentőségéhez viszonyítva nem kellő súllyal került be. Az instabilitás, a szalagok és meniszkuszok, valamint az osteochondritis dissecans témakörei szépen kidolgozottak. A ligamentum tibiae és a tuberositas tibiae találkozásánál a jól ismert Scatter-Osgood, az apex patellaeval való találkozásánál pedig a kevésbé ismert, de nem ritka Sinding-Larson féle aseptikus necrosis formák képei láthatók. A tumorok, gyulladásoz eltérések nagyon gazdagon dokumentáltak, ultrahang kép is látható egy subperiosteális osteomyelitishez társuló tályoggal kapcsolatosan. A metabolikus zavarok, továbbá haematológiai kórképek zárják a fejezetet.

Összefoglalóan megállapítható, hogy különlegesen jó könyvvel gyarapodott a mozgásszervi radiológia gazdag irodalma. A helyenként megjegyzett apró hiányosságok nem csökkentik a nagyszerű kiadvány értékeit, nyilván terjedelmi okok miatt nem kerülhetett bele néhány olyan kép, ami egyébként ide tartozhatna.

Nagyon hasznos ez a könyv minden radiológus és szakorvosjelölt számára, de az ortopéd szakemberek és reumatológusok számára is melegen ajánlható.

Mester Ádám dr.